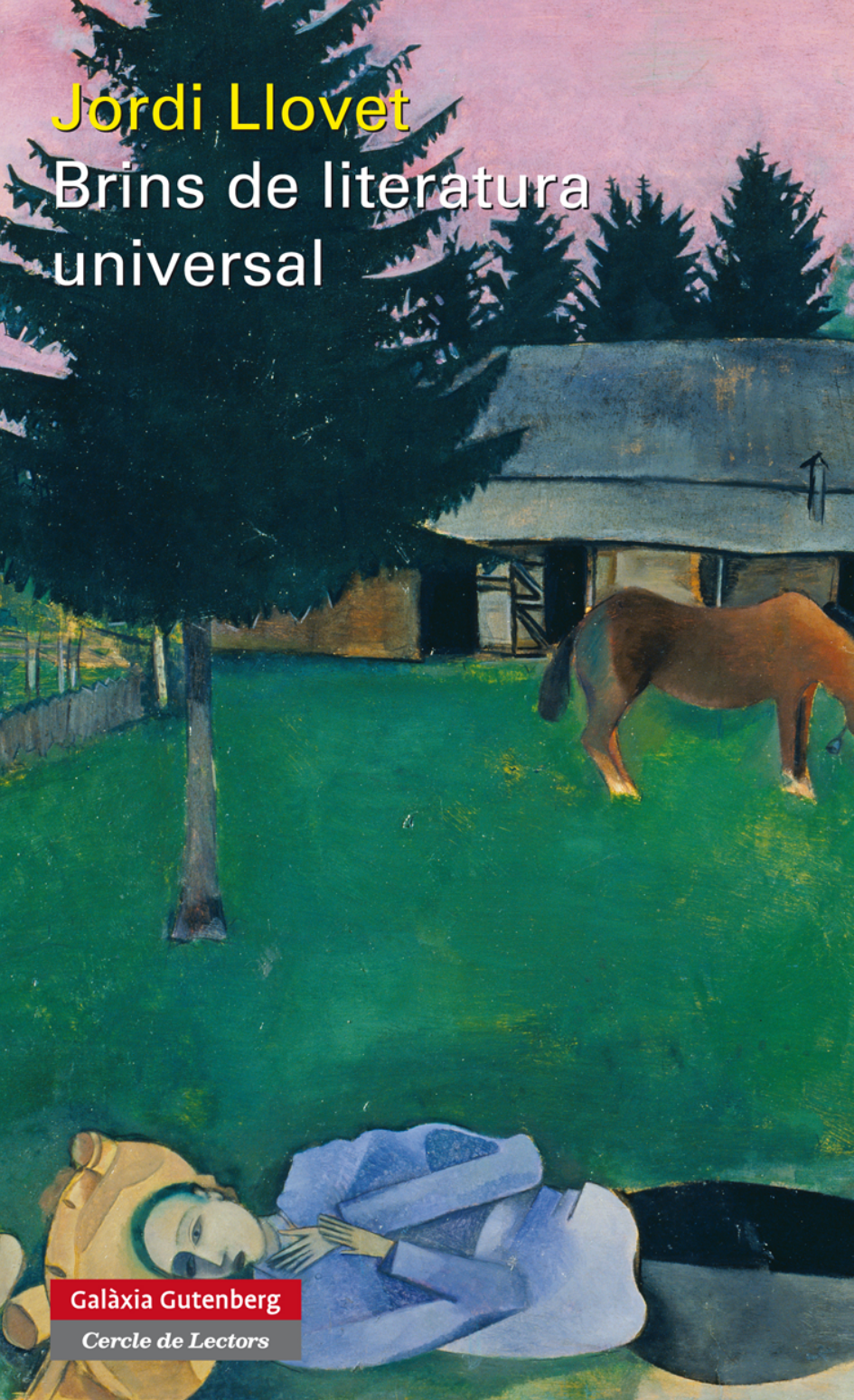

The background of the entire page is a painting. It depicts a rural scene. In the foreground, a woman with dark hair, wearing a yellow headscarf and a blue jacket, is lying down, looking towards the viewer. In the middle ground, a brown horse stands in a green field. In the background, there is a grey building with a dark roof and several dark evergreen trees under a pinkish sky.

Jordi Llovet

Brins de literatura
universal

Galàxia Gutenberg

Cercle de Lectors

Jordi Llovet

Brins de literatura universal

Galàxia Gutenberg

Cercle de Lectors

Pròleg

Aquest llibre recull una àmplia tria d'articles corresponents a la nostra col·laboració setmanal a les pàgines catalanes del diari *El País* entre els anys 1996 i 2011. La secció va dir-se, una pila d'anys, *Els Vostres Clàssics*, i, darrerament, *Marginalia*, sense que n'hagi canviat substancialment el contingut: en tots dos casos la secció s'ha fet càrrec, en primera instància, de les traduccions al català de clàssics estrangers, entenent per «clàssics» els autors de la tradició occidental, i en part la universal, des d'Homer fins a la primera meitat del segle xx. De vegades, l'autor va parlar d'escriptors dels nostres dies, o gairebé; i també algunes vegades l'article va ser dedicat a problemes de la més candent actualitat, en especial referits a qüestions de política educativa i cultural.

Amb aquestes premisses, el llibre presenta 158 peces separades, triades entre prop de sis-centes, que van de l'article dedicat al llibre més antic de tota la sèrie, *El poema de Gilgamesh* (del tercer o segon mil·lenni aC), fins a un llibre d'Alan Bennett, autor nascut el 1934. Hi desfilen, entre una fita i l'altra, gairebé tots els autors importants de la tradició europea, des de la Bíblia, Homer, Sòfocles i Virgili fins als grans autors del segle xx, com ara Joyce, Thomas Mann, Pessoa, Valéry o Kafka, passant per les literatures medievals, les modernes i les del segle xix, aquesta amb autors tan significatius com ara Balzac, Tolstoi, Dickens i Flaubert.

És possible que el lector trobi a faltar, en aquest recull, autors d'importància d'un o altre període –no hi ha cap ar-

ticle dedicat a les germanes Brontë, per exemple, del segle XIX, ni a Scott Fitzgerald, del segle XX— però això no té res a veure amb les preferències literàries de l'autor, que no han estat sotmeses a cap *a priori* de caire dogmàtic, sinó al fet, molt elemental, que la secció del diari a què hem fet referència es basava gairebé sempre en un llibre acabat de publicar en el nostre mercat editorial. Sigui com vulgui, el fet que aquesta tria s'hagi compost a partir de molts centenars d'articles ha permès a l'autor d'oferir als llegidors un veritable resum de literatura universal, en peces menudes, en què hi apareixen molts dels més grans valors de les literatures d'Occident i referències indirectes a molts d'altres, esmentats secundàriament en els articles dedicats de manera principal a un autor determinat.

Així com una publicació anterior a càrrec de l'autor (*Leciones de literatura universal*, Cátedra, 1^a ed., 1996) podia ser considerada un cànon —nostre en part, en part dels assessors de l'Institut d'Humanitats de Barcelona—, aquest llibre no pot ser titllat de tal cosa pel sol fet que la nostra secció periodística estava inevitablement lligada, com s'ha dit, a les novetats editorials que es produïen al nostre país.

Els articles han estat tots refosos i revisats d'acord amb les característiques d'un llibre, format editorial que no és el mateix que el periodisme, i han estat ordenats en ordre cronològic, segons la data de naixement de l'autor corresponent en quasi tots els casos. Hem dividit els articles en cinc seccions: les quatre primeres d'acord amb el que és habitual en tota història de la literatura universal: «Època arcaica i clàssica», «Època medieval», «Època moderna» i «Època contemporània»; i la cinquena dedicada a «Articles de política literària, cultural i educativa». A tall de comiat benhumorat, l'autor ha afegit, en apèndix, un article basat en el llibre del metge Monsieur Tissot en què es parla de les malalties dels homes (i dones) de lletres i que postula —com és una evidència— que llegir i escriure són ocupacions molt nobles, però que dedicar-se en desmesura a les lletres torna la gent sedentària, amb tots els inconvenients per a la salut que això comporta: res massa

greu, al capdavall, incomoditats que tot amant de les lletres accepta de grat com gatges de l'ofici. Al final de cada article hi apareix habitualment una referència bibliogràfica completa, per ajudar el lector a trobar a les llibreries el llibre que es recomana (o no) en cada cas.

L'autor ha conservat en aquests brins de crítica literària el to estilístic que sempre ha fet servir en les seccions periodístiques de què procedeixen els articles, val a dir, un to que el situa en el deixant de l'estilisme cultivat pels nostres prosistes del Noucents, els quals considera, malgrat els anys que ens en separen, els millors prosistes de la llengua catalana dels dos últims segles. Això pot ser considerat un homenatge a la prosa de Josep Carner o de Josep Maria de Sagarra, i uns quants més. També pot ser considerat un anacronisme, cosa d'escassa importància quan es contemplen les grans i dilatades fites de la prosa literària entre Ciceró i el nostre Josep Pla, passant per Lorenzo Valla, Chateaubriand i Samuel Johnson. En qualsevol cas, allò que a l'autor li sembla fonament, en matèria estilística, d'aquest recull, és una aliança entre la llengua catalana i la música, o, si es vol, un bell ordenament prosòdic de la llengua –l'eufonia–: com si la primera frase de la primera peça tingués la pretensió de dur el lector, en un moviment de *perpetuum mobile*, fins a l'última frase del darrer. Opinions també n'hi ha, naturalment, però l'autor tendeix a creure que la forma literària és tan important com ho són els continguts, i hegemònica en l'acte de convèncer el lector a continuar llegint qualsevol llibre que s'enceta.

Un Índex de noms, al final del llibre, permetrà al lector fer-se una idea de quins autors estan més ben representats en aquest llibre –números en negreta–, però també quins altres han merescut la nostra atenció –números en rodona–, encara que sigui d'una manera secundària per les raons que ja s'han dit.

Tant els articles periodístics de què procedeix aquest llibre, com aquest llibre per ell mateix, han estat concebuts amb un propòsit que l'autor manifesta amb desimbolta sinceritat: la manca d'una tradició literària catalana, en especial en el ter-

reny de la novella, als segles moderns i, en part, als contemporanis, ens mouen a pensar que res no fa més favor a la nostra literatura que conèixer i divulgar –a través de les traduccions, o en llibres que en parlin– els fastos de la literatura d'Occident.

J. Ll.

Índex

Pròleg.	9
--------------	---

I ÈPOCA ARCAICA I CLÀSSICA

Èpica i homosexualitat.	15
La Bíblia.	17
Epopeies a l'abast.	20
La ràbia d'Aquilles.	22
Himnes arcaics.	24
El naixement de la filosofia.	25
Un tràgic grec, Freud i Carles Riba.	28
Ús i abús dels clàssics.	30
Cartes apòcrifes, o no.	32
L'Estatut d'Atenes.	34
El formatge del filòsof.	37
Destins d'un poeta llatí.	40
De traduccions prosaiques.	42
<i>Beatus ille</i>	44
L'historiador que consola.	46
L'art de lligar.	48
Cap viatge en temps republicà!	51
Evangelis.	53
La mort de Jesús.	56
El calze sagrat.	58

Un Testament que s'entén.	60
Evangelis apòcrifs	63
Putes molt xerraires	65
Finesa nipona	67
Moltes històries	70

II

ÈPOCA MEDIEVAL

Les desventures d'un monjo	75
La castració productiva	77
<i>L'avara povertà di Catalogna</i>	80
Tot el que no és vers, és prosa.	82
La invenció de Laura	84
De la ignorància.	86
Revelacions	88
Santa innocència	90
Pets, lascívia i vides santes	92
Un peu a la força	94

III

ÈPOCA MODERNA

¿En diuen «maquiavèlic»?	99
La bella cordera	102
<i>Que sais-je?</i>	104
El senyor de la muntanya	107
El <i>Quijote</i> i la Bíblia.	109
La fi de les aventures	112
L'ambigüitat de Hamlet	115
El gran riure de Falstaff	117
<i>King Lear</i>	120
La lleialtat extrema	123
La monja enamorada	125
Caràcters grans i menuts	127

Elogi dels pets	130
Rareses acadèmiques	132
El llibre com a somnífer	135
Inèdita carta persa	137
Una educació il·lustrada	140
La pèrfida Manon	142
La tradició que ens falta	144
La paradoxa del filòsof	146
Jacques, el fatalista	149
Enciclopèdies	151
La gran tradició anglesa	153
Les mínimes memòries del baró	156
Amors tempestuosos	159
Mariner de terra endins	162
<i>Sartor Resartus</i>	163
De literatura fantàstica	166
Per dos cavalls negres	169
L'incest a la literatura	171
Tafaneres i grans dames	174
Naturalesa i Romanticisme	177
«Aquest turó desert...»	179

IV

ÈPOCA CONTEMPORÀNIA

Qüestió d'oïda	185
Els diners i la novella	187
La recerca de l'absolut	189
L'altra cara d'un novellista	191
Les dones i el dimoni	193
El capot d'Akàkievitx	196
Qüestions de realisme	198
<i>Happy birthday to you</i>	200
L'agost del novellista	202
Lectura d'estiu	205
<i>David Copperfield</i>	206

Dos novellistes comparats	210
Büchner, Berg, Bieito	212
<i>Lenz</i>	216
El mariner Billy Budd.	218
Més sobre el mariner Billy Budd.	220
Bartleby, l'escrivent	222
No anem pas bé	224
Segle i mig de <i>Bovary</i>	226
Bovarisme i adulteri	229
L'obra mestra de Gustave.	231
Cartes entre escriptors	233
Primeres passes d'un escriptor	235
Novella amb poca història.	237
Misèria massa heroica	240
El narrador	242
Felibrisme i catalanisme	244
Dama retratada per dins	246
Superman enfurismat.	248
Fúria anticristiana	250
Canta per a ell mateix...	253
Un conte rus.	256
El mal a les lletres catalanes	258
El lloc dels intel·lectuals	261
Per no saber què escriure	263
La cerca del temps perdut.	266
Massa intel·ligent?	268
Agraïment a Barcelona.	271
Kraus i el llenguatge.	273
Aristocràcia de l'esperit	275
Homes i bèsties	277
Thomas Mann i les dones	280
Gènesi d'un poeta	283
Buit i tensió	285
Dos consells solament	287
El poblet universal	289
Un heretge del segle xx.	292
L'esperit d'un continent	294

Literatura universal	297
De Maquiavel a Fouché	299
La pàtria d'un irlandès	301
L'escriptor, l'imperi i els jesuïtes	303
Història i novella	305
<i>Khadjî-Murat</i>	307
Catàstrofes kafkianes	309
El Kafka més abstracte	312
Una carta al pare	315
Minúcies kafkianes	317
La història immortal	320
Tribulacions de l'escriptor modern	322
Intelligència pura	325
En un balneari alemany	327
Lectures d'un poeta rus	329
Benjamin i Scholem	332
Un homenot de Josep Pla	334
Crisi burgesa i novella	337
L'onada de la història, i una vida	339
Un liberal i el nacionalisme	341
La narració de l'horror	343
Un escriptor contra la fama	346
Narrar l'holocaust	349
Història i memòria	351
<i>Memento mori</i>	353
Literatura i humor	356

V

ARTICLES DE POLÍTICA LITERÀRIA,
CULTURAL I EDUCATIVA

<i>Index librorum prohibitorum</i>	361
La tradició literària catalana	363
El llegat mallorquí	368
Pronòstic reservat	370
¿Reformes educatives?	373

Boi Ruiz i els clàssics	375
Literatura i pàtria.	377
L'ensenyament de la literatura	379
Imparables i impassibles.	382
Intellectuals i catedràtics	384
Toros i sacrifici.	387
Tecnologia i democràcia.	389
Humanisme i democràcia.	391
La indignació	393
Hessel i Gretel	395

ENDREÇA FINAL:
DELS AVANTATGES I DESAVANTATGES
DE L'ESTUDI PER A LA SALUT

Malures de gent de lletres.	401
Índex de noms propis i d'obres	405

Publicat per:
Galaxia Gutenberg, S.L.
Av. Diagonal, 361, 1er 1a A
08037 Barcelona
info@galaxiagutenberg.com
www.galaxiagutenberg.com
Cercle de Lectors
Círculo de Lectores, S.A.
Travessera de Gràcia, 47-49
08021 Barcelona
www.cercle.cat

Primera edició: març de 2012

© Jordi Llovet Pomar, 2012
© Galaxia Gutenberg, S.L., 2012
© Círculo de Lectores, S. A. (Sociedad Unipersonal), 2012,
per a l'edició club

Fotocomposició: Maria Garcia
Impressió i enquadernació: Romanyà-Valls
Pl. Verdaguer, 1 Capellades-Barcelona
Dipòsit legal: B. 6996-2012
ISBN Galaxia Gutenberg: 978-84-8109-973-7
ISBN Cercle de Lectors: 978-84-672-4868-5
Núm. 11064

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb
l'autorització dels seus titulars, tret de les excepcions previstes per
la llei. Adreueu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos
Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments
d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 45).